



Het verhaal van een zwerfmeisje

# Geen geld, geen school, geen huis

Vanaf volgend jaar moeten gemeenten hulp en huisvesting bieden aan zwerfjongeren. Hoe leeft een kind dat zwerft? Het verhaal van Naomi.

door Paul Teunissen foto's Marjolein Busstra

Naomi in de buurt waar ze opgroeide. In dit pierebad speelde ze vroeger als kind



Naomi met haar vriendin Elsa in Breda tijdens carnaval



Naomi tijdens het carnaval, verkleed als Roodkapje. 'Als je verkleed bent, ben je niet meer dat meisje zonder thuis'

## Kunnen de gemeenten het aan? Opvang verhuist

Nederland kent naar schatting zo'n 18.000 zwerfjongeren, vrijwel allemaal uit gezinnen waar sprake was van psychisch en fysiek geweld. Vanwege gebrek aan passende opvang worden ze vaak tussen volwassen daklozen geplaatst, die al jaren in het circuit zitten en feitelijk zijn opgegeven. Vanaf januari 2015 krijgen gemeenten de taak om zwerfjongeren hulpverlening en huisvesting te gaan bieden. Op papier een vooruitgang. Zijn de jongeren nu nog afhankelijk van een woud aan hulpverleners en instanties, volgend jaar kunnen ze met al hun problemen bij één loket terecht. Toch valt te betwijfelen of ze er écht op vooruit zullen gaan. Gemeenten krijgen vanaf 2015 veel meer taken toebedeeld (o.a. ook de zorg voor ouderen en gehandicapten) en moeten tegelijkertijd stevig bezuinigen. En dan is het nog de vraag of al die gemeenten wel over voldoende expertise beschikken om zwerfvende tieners te begeleiden. Op 21 mei debatteert de Tweede Kamer over de zwerfjongeren-problematiek.

In een souterrain met een bokszak en een tafeltennistafel in de Amsterdamse binnenstad bevinden zich vijf tieners. Vier goedgekapte jongens laten elkaar muziek horen uit hun telefoon. Een zingt hardop mee met een rapnummer. 'Hoorde je dat, wat hij zei over money en chicks? Hoorde je het?' Een ander draait een joint. Als ze zien dat er iemand naar ze kijkt, heffen ze hun kin: 'Is er wat?' Nee, er is niks. In de verste hoek van de ruimte zit een klein meisje met steil, rood en zwart geverfd haar. Na een tijdje staat ze op, loopt langs de jongens en begint voor een kleine wandspiegel haar lippen te glossen. 'Naomi,' zegt ze als we even later samen aan tafel zitten. Ze heeft een slank, bleek gezicht. Ze is achttien. Met de andere jongeren in de inloop heeft ze weinig op. 'Je moet geld vragen,' hebben ze haar gezegd. Er zijn er zo veel die iets van hen willen. Tv-programma's, bladen, onderzoekers. Kennelijk zijn ze een groep waar mensen benieuwd naar zijn. Naar de ellende die zij meemaken, kinderen soms nog. Als ze niets krijgen, dan zeggen ze niets. Kunnen die men-

sen de pot op met hun geveinsde medeleven en hun zogenaamde goede bedoelingen. In het begin blowde Naomi soms met die jongens, maar als je een geest als die van haar hebt, dan is dat gevaarlijk, want dan begon ze soms te denken dat ze uit haar lichaam trad en kreeg ze vage, angstige gedachten. Dus is ze ermee opgehouden. Ze wil niet zo zijn. Niet zo machteloos, niet zo zonder enige controle. Het is half februari. Over een uur sluit de inloop. Nu het koud is op straat gaan sommigen in lijn 16 zitten. Die wordt niet gecontroleerd en als je acht keer van eindhalte naar eindhalte gaat, is de dag ook voorbij. Een paar jongens zullen proberen wat geld te verdienen door dope te verkopen aan toeristen, doodgewone snoepjes die eruitzien als xtc. Het lukt ze nog ook en als ze een paar tientjes hebben verdiend, gaan ze in de coffeeshop zitten, tot daar de boel sluit.

### Agressieve dingen

Meisjes doen ook verkeerde dingen, vertelt Naomi. Alles is toch al misgegaan, dus ze kunnen niet dieper vallen. Soms doen ze het voor geld. Het is snel verdiend. Kijk: als je uitgaat, zijn er allemaal jongens die iets van je willen. En dat is op straat niet anders. Ze beloven je

van alles als je ze maar hun gang laat gaan. Sommige jongens pakken je in met mooie praatjes, en als er al een hele tijd niemand – je moeder niet, je vader niet – iets aardigs tegen je heeft gezegd, dan wil je dat maar al te graag geloven. Zo gaat dat met die meiden. Van het een komt het ander en dan doen ze het met steeds meer jongens voor geld of cadeautjes. Naar haar komen ze ook. Als je in dat circuit zit, veel op straat bent, dan herkennen ze de signalen. Ook al zeg je niets, prent je je in te doen alsof je een normaal meisje bent, een meisje met ouders die van haar houden, een thuis,

**Ze lieten elkaar de sneeën op hun polsen en hun onderarmen zien**

een opleiding, een meisje met een toekomst, ze lezen de vertwijfeling in je ogen. Als Naomi tevergeefs een hele rits vrienden heeft gebeld of geappt voor een slaapplek, dan gaat ze wel eens naar de Reguliersdwars, naar club Nyx of een van die andere tenten, laat ze zich tot sluitingstijd trakteren door de jongens, wodka-Red Bull, daar kan ze een hele nacht op door. Soms vragen die jongens of ze blijft slapen, ook als ze heeft gezegd dat ze verder niets wil. Gewoon logeren, zeggen ze dan. De weezin om op straat rond te hangen tot er ergens een opvang opengaat, laat haar soms met ze mee-gaan. Maar onderweg bedenkt ze zich meestal en rent ze er met een smoes vandoor. Laatst had ze het wel gedaan, was ze bij een jongen gaan logeren die ze via via kende. Over de chat had hij laten weten dat zijn ouders een week weg waren. Hij was een beetje depri, net als zij. Was ze met haar rode koffer naar zijn huis gegaan. Ze vertelde hem hoe fucked up haar leven op straat was en hij vertelde haar over zijn fucked up leven. Ze lieten elkaar de sneeën op hun polsen en hun onderarmen zien. Die op haar bovenbenen, die groter en dieper waren en roze littekenweefsel hebben achtergelaten, hield ze verborgen. Ze wilde

haar broek niet omlaag doen. Dat zou hem maar op gedachten kunnen brengen. Die jongen, of man eigenlijk, want hij was al dertig, die dronk veel en na een tijdje werd hij een beetje klef en moest ze hem eraan herinneren dat ze vrienden waren, en dat hij toch wel wist dat zij op meisjes viel. De laatste avond had hij zich niet laten afschrikken, was hij blijven drinken en was hij rare dingen gaan zeggen, agressieve dingen, en toen had hij een mes gepakt en was hij weer in zichzelf gaan snijden. Omdat hij het beter bij zichzelf kon doen dan bij een ander, zei hij. Toen had ze zich opgesloten op haar slaapkamer en zich slapend gehouden, en had hij steeds foto's gestuurd waarop te zien was hoe het bloed over zijn lichaam stroomde. Het lijkt onwerkelijk, maar ze heeft de foto's die hij haar stuurde nog in haar telefoon: 'Kijk maar.' De volgende ochtend was ze snel gegaan.

### Welbespraakt en assertief

Naomi realiseert zich hoe diep ze is gevallen. Geen huis, geen geld, geen school, geen werk. Als mensen haar vragen hoe het zo ver is gekomen, weet ze eigenlijk geen antwoord te geven. Ze vertelt over de scènes thuis, nare gebeurte-



Naomi voor de deur bij Streetcornerwerk in Amsterdam. Ze wacht buiten af of ze een bed kunnen regelen...



Gelukt. Naomi in de daklozenopvang HVO de Veste. Ze kan hier tien nachten blijven

nissen, gebruikt heftige woorden als bedreiging en intimidatie, vertelt over haar angst. Want een meisje als zij, dat welbespraakt is, assertief ook, dat raakt niet zomaar dakloos.

Een jaar geleden is ze halsoverkop vertrokken. Het ging niet langer, zegt ze. Haar moeder riep dat ze de politie op haar af zou sturen en ze binnen de kortste keren weer thuis zou zijn. Net als een paar jaar eerder, toen Naomi veertien was en naar een vriendin in Zaandam ging, vast van plan om niet meer terug te komen. Maar al na drie dagen stond een vrouw van Jeugdzorg haar bij het schoolplein op te wachten. 'Ik breng je naar je moeder,' zei die. Toen was ze met hangende pootjes teruggekeerd, liet ze de woede van die mensen die beweerden dat ze haar familie waren over zich heen komen. Zag ze haar moeder en haar broers tekeer gaan. Hun monden die wijd open en dicht gingen, hun boze grimassen, hun heftige gebaren. Wat ze zeiden, bereikte haar niet. Fysiek zat ze op die bank, maar in haar hoofd was ze ergens anders. Op die manier deed hun gebulder geen pijn. Soms drong er een flard tot haar door. 'Heb je dat begrepen?' Dan knikte ze, zodat hun woede geleidelijk zou afnemen en ze naar haar slaapkamer kon.

Het idee weg te rennen was niet meer uit haar hoofd verdwenen. Een volgende keer zou ze zich beter schuilhouden.

## Bankhoppers

Negenduizend jongeren (18-23 jaar) staan geregistreerd bij de maatschappelijke opvang. Naar schatting zwerft eenzelfde aantal zonder zich ergens te melden, vaak omdat ze niet getraceerd willen worden door schuldeisers. Ook tweeduizend kinderen (12-17 jaar) leiden een zwervend bestaan. De helft heeft ouders die buiten Nederland zijn geboren. Het aantal meisjes is groeiend. Zo ook het aantal tienermoeders en meisjes die in de problemen kwamen door loverboys.

De meesten slapen zelden buiten, maar zijn zogenaemde bankhoppers, ze trekken van adres naar adres en leven overdag op straat. Altijd is er sprake van multiproblematiek. Komen ze uit instabiele gezinnen, hebben zij of hun ouders psychische problemen. Een kwart heeft een verstandelijke beperking. Eenmaal op straat krijgen velen te maken met geweld in de vorm van beroving of seksueel misbruik. Tachtig procent van deze groep is eerder begeleid door de Jeugdzorg, maar in de overgang

van Jeugdzorg naar volwassenenzorg gaat het mis, waardoor ze op straat belanden.

Ontwikkelingspsycholoog Mathijs Euwema heeft voor een Europees onderzoek naar zwerfjongeren tientallen van hen gesproken. 'De terugkerende klacht is de grote hoeveelheid hulpverleners die ze zien komen en gaan, én dat zij vaak weinig werkelijke betrokkenheid ervaren.' Uit internationaal onderzoek blijkt dat van kinderen die in vergelijkbaar moeilijke omstandigheden opgroeien, juist diegenen het redden met tenminste één volwassen persoon in de buurt die zich om hen bekommert. Dat kan een

**Ze vertelt dat ze graag loopt. Als je onderweg bent, kan er iets gebeuren**

tante, een buurman of een leraar zijn. 'Kennelijk kan Jeugdzorg niet een dergelijk contact bieden. Er is nog geen beleid dat kan garanderen dat er voor elk kind in de problemen wel zo iemand is.'

## Daklozenpas

In het passantenhotel wordt Naomi om half acht gewekt door een vrolijke stem. Als ze niet snel iets antwoordt, vliegt de deur open en komt iemand haar wakker schudden. Op het andere bed in haar kamer staat een metalen stoel. De hulpverlener legt uit dat ze honderdveertig slaapplekken hebben, maar dat de gemeente heeft bepaald dat er maximaal tachtig bedden worden vergeven.

Er is een groot tekort aan opvang voor 18- tot 23-jarigen waardoor een meisje als Naomi noodgedwongen tussen volwassenen wordt geplaatst. Met alle schadelijke gevolgen van dien. In het passantenhotel slapen vooral mannen tussen de dertig en vijftig jaar. 'Het is geen goede plek voor Naomi,' zegt de hulpverlener. 'Een jong, mooi meisje als zij, daar worden die kerels onrustig van.'

Naomi heeft nog één nacht tegoed, van de tien die ze er per maand mag slapen. Morgen trekt ze haar rode koffer achter zich aan door de stad,

naar de inloop, waar ze intensief haar vriendenkring zal raadplegen op zoek naar een slaapplek. Samen lopen ze langs de advocatenkantoren aan de Koninginneweg naar de binnenstad. Als ze doorloopt, ben je een uur zoet. Naomi vertelt dat ze graag loopt. Als je onderweg bent, kan er iets gebeuren. Kun je de hoop hebben dat er daar waar je heen gaat iets is dat je leven zal veranderen, heb je een doel. Zonder doel loop je maar wat rond, gaan je voeten pijn doen, wordt de koffer zwaar en gaan mensen naar je kijken. Gaan mannen je aanspreken. Een meisje zonder doel is mogelijk een gewillig meisje.

Ik moet me inspannen om haar bij te benen: ze heeft een snelle pas. Een pas die ik ken van andere daklozen die ik ontmoette. Ze kunnen oud zijn, verslaafd, psychiatrisch patient, maar velen hebben die snelle gang, ervaren lopers als ze zijn. Ze hellen met hun hoofd en bovenlichaam ver voorover zodat, als ze hun voeten niet snel laten volgen, ze ten val zullen komen. Een constant voorkómen van een valpartij, dat is het. Naomi houdt haar telefoon stevig in haar hand. Steeds weer gaan haar ogen ernaartoe. Alsof ze wacht op een bericht, via Twitter, WhatsApp of desnoods via sms, dat haar leven ten goede zal keren.

## Koortsaanvallen

Een week later hebben we afgesproken op het Centraal Station, bij de Starbucks. Kort voor onze afspraak belt Naomi dat ze later is, twee minuten. Als ze komt, verontschuldigt ze zich. Ze is erg met cijfers in de weer, zegt ze. Vooral met het getal twee. Een obsessie die ze ontwikkelde in een periode dat ze alle grip op haar leven leek te verliezen. Opstaan, bellen, trainen en bussen, afspraken, alles moest om twee over of twee voor. Als ze zich daar niet aan hield en er ging weer eens iets mis, dan wist ze waar het aan lag. 'Zo heeft ieder mens wel iets gek.'

Het weekend heeft ze bij haar vriendin in Breda geslapen. Zondagavond kon ze bij vrienden in Haarlem terecht, maar haar trein had vertragen omdat er iemand voor was gaan liggen en toen ze er om half twaalf nog niet was, vonden ze het te laat worden. Naomi voelde zich ellendig, had al een paar dagen last van koortsaanvallen en pijn aan haar gebit. Ze had allang naar de tandarts gemoeten maar het ontbrak haar aan geld om voor de behandeling te betalen. Toen de trein in Amsterdam aankwam, wist ze zich geen raad, belde ze voor het eerst sinds tijden haar moeder. 'Jij durft,' zei die.



Naomi als klein meisje (ze denkt zelf dat ze hier 3 jaar is)

Toen vertelde ze dat ze zich ziek voelde en dat ze te laat was voor die slaapplek bij vrienden. Voor één keer kon ze komen slapen, maar niet in haar eigen kamer. Die werd geschilderd voor de dochter van Naomi's broer. 'Rood en roze, vind je het niet prachtig?' zei haar moeder. Toen had Naomi een steek gevoeld, net als die keer toen ze na een maand thuis kwam voor wat spullen en ze haar kamer hadden omgetoverd in de speelkamer voor het meisje. Alsof ze duidelijk wilden maken dat ze er niet langer bij hoorde. Maar het was al fijn om op de bank te kunnen slapen. 'Even voelde het als een thuis.' De volgende ochtend moest ze weg. 'Je mag pas terugkomen als je je verontschuldigen komt aanbieden,' zei haar moeder. 'Het was maar beter ook. Anders was het toch weer uit de hand gelopen.'

## Een vreemd klein wezen

Naomi vertelt hoe ze opgroeide in Amsterdam-Noord met vier halfbroers, van wie de jongste twaalf jaar ouder is dan zij. Jongens uit eerdere relaties van haar moeder, voor wie ze een vreemd klein wezen was. En over haar ouders, die ze nooit naar hun werk heeft zien gaan. Haar vader was lasser geweest voor hij arbeidsonge-

schikt raakte. Haar moeder had vroeger in een bejaardenhuis gewerkt, toen ze nog geen takel-machines hadden om de oudjes uit bed en in de rolstoel te hijsen. Bij het tillen was het haar in de rug geschoten en ze was thuis komen te zitten. De pijn was gebleven, zodat haar moeder van ellende aan de morfinetabletten was gegaan. Weet je wat er met je hersenen gebeurt als je die jarenlang slikt? En je daarbij ook nog antidepressiva neemt? Dan zijn er hele uren op een dag die je niet of nauwelijks meemaakt. Zat ze wezenloos op de bank als haar autistische zoon weer eens tegen Naomi tekeerging. Dan had Naomi zich door god en iedereen verlaten gevoeld. Het gevoel was zo sterk dat Naomi op haar achtste aan haar moeder vroeg of ze wel echt bij dit gezin hoorde. Wat zou een normale moeder dan doen? Die zou dat meisje oppakken en haar overladen met kussen om haar duidelijk te maken dat ze echt haar kind was en ze die idiote gedachte maar snel uit haar hoofd moest zetten. Toch? Maar dat had haar moeder niet gedaan. 'Haal jij je maar niets in je hoofd. Je bent gewoon een van ons,' had die gezegd. In de periode erna was alles alleen maar erger geworden. Haar gevoel van vervreemding, haar angsten, voor school, voor haar familie. Haar

woede over het onverwachte vertrek van haar vader, waar haar moeder als het graf over zweeg. Een half jaar later zag Naomi hem fietsen, niet ver van huis. Was ze weggedoken, zodat hij haar niet zou zien. Haar vader, de enige van wie ze liefde had gevoeld. Die haar meenam op lange fietstochten door Waterland. Die deed alsof ze verdwaalden waarna Naomi hem de weg probeerde te wijzen. Uiteindelijk kwamen ze steeds veilig thuis en dan droeg hij haar naar boven. Hij vertroetelde zijn kleine meisje, strikte haar veters, smeerde haar brood, maar door zijn onverwachte vertrek waren die herinneringen waardeloos geworden.

## De gelukkigste tijd van je leven

Er was een gevoel in haar gaan groeien. Een soort pijn, intens en verslavend. En elke dag dat ze zich alleen voelde, was het sterker geworden. Het weerhield haar er steeds vaker van om naar school te gaan. Op het vmbo ging ze zo zelden naar school dat ze zich samen met haar moeder bij de ambtenaar van de onderwijsinspectie moest melden. Naomi zei niets en keek naar de grond, zodat haar moeder voor haar sprak. Dat Naomi bang was om naar buiten te gaan, buikpijn kreeg als ze naar school moest, ze de energie niet had omdat ze steeds minder was gaan eten. En toen had die man haar een vrijstelling gegeven.

'Had ik maar weer jouw leeftijd. Het was de gelukkigste tijd van mijn leven,' zeiden volwassenen tegen haar. Dus het wordt nog erger, dacht ze. Als ze 's ochtends wakker werd, was het alsof ze onder een loden deken lag, zoveel moeite kostte het om op te staan. 'Begrijp je dat?' zegt Naomi. Ze kijkt me aan. Het is belangrijk.

Of ik weet hoe het is als je zeker weet dat niemand op de hele wereld is die je begrijpt? Dat de mensen die je na zouden moeten staan vreemdelingen voor je lijken die, als je je zo ellendig voelt, tegen je tekeer gaan, je voor een aansteller en een egoïst verslijten.

'Wat is het dan?'

'Levenspijn,' zegt ze vol overtuiging.

De huisarts wist zich er geen raad mee. De psycholoog vermoedde hypochondrie. Ze smeekte hen om haar op te laten nemen. Uiteindelijk waren ze overstag gegaan. Naomi kwam op de afdeling voor kinderpsychiatrie van het AMC, voor onderzoek.

Na drie weken concludeerden de artsen dat Naomi wel degelijk iets had. Ze somt het op, terwijl ze het op haar vingers natelt: angststoornis, dwangneurose, kenmerken van een posttraumatische stressstoornis, beginnende persoonlijkheidsstoornis. Vanwege de stemmen die Naomi hoorde – vriendjes die ze al op jonge leeftijd had bedacht, voortkomend uit



Naomi in haar oude wijk. Ze heeft wat persoonlijke spullen (waaronder haar opschrijfboekjes) opgehaald bij haar ouderlijk huis

haar gevoel van eenzaamheid, en met een rijke fantasie kun je je eigen vrienden bedenken en tegen ze praten ook – begon ze met het slikken van een antipsychoticum, Risperdal. Naomi was veertien jaar.

## Gothic en emo

Twee weken na onze ontmoeting op het Centraal Station, een dag na carnaval, lopen Naomi en haar vriendin Elsa dicht naast elkaar in de binnenstad van Breda. Sinds drie maanden hebben ze een relatie. Ze hebben elkaar leren kennen via Twitter. Ze lazen elkaars sombere berichten en

wilden elkaar steunen. Een paar dagen eerder is Elsa zeventien geworden. Naomi had een taart voor haar meegebracht. Elsa had haar kamer voor Naomi's komst versierd met rozenblaadjes en kaarsen in de vorm van een hart.

De afgelopen dagen hebben ze carnaval gevierd. Het was de eerste keer voor Naomi. 'Als je verkleed bent, dan kun je iedereen zijn en ben je niet meer dat meisje zonder thuis.' Nu dragen ze beiden een shirt dat is afgezet met kant, het een is zwart, het ander groen. Vroeger was ze gothic en emo, zegt Naomi. Ze zou graag een andere kledingstijl aannemen, maar ze heeft geen geld om dat te doen.

We hebben afgesproken dat ik hen om beurten spreek. Eerst Elsa. Naomi loopt verstoord weg, met haar sigaretten en haar telefoon. Liever zou ze erbij blijven, ervoor zorgen dat Elsa de goede dingen zal zeggen.

Elsa zegt dat ze nog steeds verliefd is op Naomi. Dat ze dakloos is, vindt ze niet erg. 'Ik wil iemand nemen zoals die is.' Naomi heeft haar verteld over vroeger thuis. Ze begrijpt wel waarom Naomi is weggegaan: 'Ik denk dat ze zich heel erg eenzaam voelde.' Háár ouders zullen het nooit zo ver laten komen. Ze voelt hun liefde en hun zorg.

Dit is de eerste keer dat ze meer dan een week bij elkaar zijn. De meeste tijd brengen ze samen door op de kamer van Elsa. Zo dicht op elkaar geeft dat na een tijdje wrijving. Naomi heeft soms buien, dan zegt ze dat ze het niet meer ziet zitten. Kan ze bozig doen. Naomi praat veel, terwijl Elsa meer een zwijger is. Verleggen ook. En Elsa hoort slecht. Vroeger werd ze ermee gepest. 'Ik heb een sociale angststoornis en paniekaanvallen. Naomi heeft dwang en angst. Dan is het soms moeilijk. Krijgen we bijvoorbeeld ruzie omdat ik haar niet versta en het drie keer moet vragen. Dan raakt zij geïrriteerd en gaat ze nog zachter praten.'

Elsa's ouders zijn er onlangs achter gekomen dat Naomi dakloos is. Ze hadden het veel eerder willen vertellen, maar het kwam er niet van. Een dakloos meisje uit Amsterdam, dat roept voor ouders allemaal ongewenste gedachten op.

Die ene keer zat Naomi alleen met Elsa's vader in de auto en die had gevraagd naar haar leven in Amsterdam. Wat ze deed en waar ze woonde. Wat moet je zeggen als je al een jaar geen vaste woonplek hebt, als je elke week weer moet kijken waar je kunt slapen?

'Overall en nergens,' zei Naomi toen.

Elsa's vader begreep het direct. Waarschijnlijk had hij het al vermoed. Tijdens die rit zweeg hij erover, maar nadat Naomi was vertrokken, hadden Elsa's ouders haar gevraagd waar ze in godsnaam mee bezig was. Of ze zich realiseerde dat ze verliefd was op een meisje zonder huis, dat niet op school zat, niet werkte.

'Jullie snappen er helemaal niets van,' had Elsa gezegd. 'Naomi heeft zoveel meegemaakt dat het nu niet gaat.' Toen had ze de problemen van Naomi genoemd, zodat zelfs haar ouders het wel zouden begrijpen.

Naomi kan tot het weekend bij Elsa logeren. Daarna moeten haar ouders aan het werk en Elsa naar school. Zij volgt een technische mbo-opleiding. In het weekend werkt ze bij de Blokker achter de kassa.

## Je hebt het zelf gedaan

Half maart komt Naomi gehaast aangelopen bij de Starbucks. Ze is onrustig, kijkt steeds op haar telefoon – 'Sorry' – maar ze wil dat Elsa haar belt of whatsapppt.

Net stond ze bij de tramhalte toen een jongen aan de overkant van de straat haar riep. 'Hé rooie.' En toen kwam hij naar haar toe. 'Trek je maar niets van me aan. Ik ben gek,' zei hij. Hij stond vlak bij haar, bleef tegen haar praten en toen had hij zijn hand in zijn broek gedaan en begon het met zichzelf te doen. Hij kon haar zo vastpakken als hij wilde. Gelukkig was de tram gekomen en was ze erin gesprongen.

Elke keer prent ze zichzelf in dat er niets zal gebeuren. Dat ze geen angst hoeft te hebben, want als je bang bent, gebeurt het sneller. Ze zegt tegen zichzelf dat ze het zich inbeeldt dat die mannen naar haar kijken. Dat ze gewoon kijken, zoals mensen elkaar nu eenmaal bekijken, in trams en op straat.

Ze tuurt naar haar telefoon. Waarom belt Elsa niet? Die zit lekker veilig op haar kamer, met haar ouders beneden. Die kan zich geen voorstelling maken van haar leven. Misschien heeft ze er geen zin in om alweer met Naomi's problemen geconfronteerd te worden.

Het is negen uur 's avonds. Vóór half elf moet ze binnen zijn in het passantenhotel, anders is ze haar bed kwijt. Maar ze wil nog vertellen. Ze wil dat ik begrijp hoe haar leven zo is verlopen dat ze straks naar de nachtopvang moet.

'Je hebt het zelf gedaan,' zegt haar moeder steeds. Maar het was geen vrije keuze. Ze moest wel gaan om overeind te blijven. Zelfs toen ze net uit die kliniek kwam, was er geen aandacht of liefde geweest. Waren de conflicten weer begonnen. Als Naomi niet goed at, als ze zweeg, altijd vonden ze wel een aanleiding om haar tot de orde te roepen. Begon de een, nam de ander het over en daarna weer de ander. Zo rolden ze over haar heen. En dat bovenop al die rotge-

dachten die door haar hoofd spookten. Ze was zich van lieverlee weer slechter gaan voelen. Dat nare, alles opslorpende gevoel was teruggekomen, nog heftiger dan voor die tijd.

En toen had ze op een middag besloten dat het niet meer hoefde. Naomi weet het nog precies, onwerkelijk was het. Ze zat op haar kamer te skypen met wat vrienden, en ondertussen nam ze de pillen die ze had verzameld. Neurofen, paracetamol, de morfinetabletten van haar moeder. Met vast ritme slikte ze er steeds een paar door. Toen ze ze alle honderd op had, dacht ze: nou is het tenminste klaar, ze sloeg haar laptop dicht en ging liggen wachten. Ze zakte weg, maar een paar uur later werd ze misselijk wakker en moest overgeven. Haar moeder hoorde het. Toen had Naomi gemompeld dat ze iets heel doms had gedaan en was haar moeder halsoverkop met haar naar het ziekenhuis gereden. Eigenlijk wilde ze niet. Ze wilde niets meer. Maar ze was zo misselijk en er was die verpleegkundige, die zag de krassen op haar onderarmen. Ze pakte haar hand en fluisterde dat ze begreep wat Naomi doormaakte en toen had die vrouw haar eigen onderarm laten zien. 'We gaan je helpen,' zei ze. Die vrouw hield haar hand vast toen Naomi's maag werd leeggepompt. 'Goed zo meisje,' had ze steeds gezegd.

Ze wilde niet echt dood, zegt Naomi, maar ze wilde die pijn niet meer voelen. Dat is iets anders. Daarna hadden ze haar in het ziekenhuis gehouden tot het gevaar dat ze zichzelf iets zou aandoen was geweken. De psychiater had een nieuwe aandoening in haar dossier bijgeschreven, borderline. Nou, dat moest ze horen thuis. Was ineens alles duidelijk. Want iemand met borderline is niet te vertrouwen, die liegt en bedriegt en gaat tot het uiterste om de ander tot wanhoop te drijven. Zo iemand maakt alles en iedereen kapot. Maar ze heeft helemaal geen borderline, zegt Naomi. Als dat zo was, waarom heeft ze het nu dan niet? Waarom is ze nu niet destructief, suïcidaal en noem maar op?

## Makkelijk slachtoffer

Op een terras aan het IJ vertelt Kelly (18) dat Naomi en zij klasgenoten waren op de lagere school. Later gingen ze samen naar dezelfde vmbo. Vroeger heeft ze, samen met leeftijdsgenoten, Naomi veel gepest. 'Ze was zo klein en stil, een gewillig slachtoffer. Ze deed nooit iets terug.' Later werden ze vriendinnen, ging Naomi nog met hen mee op vakantie aan het Balatonmeer. 'Zorg dat ze genoeg eet,' had Naomi's moeder tegen de hare gezegd. Toen Naomi niet meer naar school kwam, verloren ze elkaar uit het oog. Tot ze twee jaar geleden Naomi ineens in een rolstoel zag, in de supermarkt, samen met haar moeder. Was ze

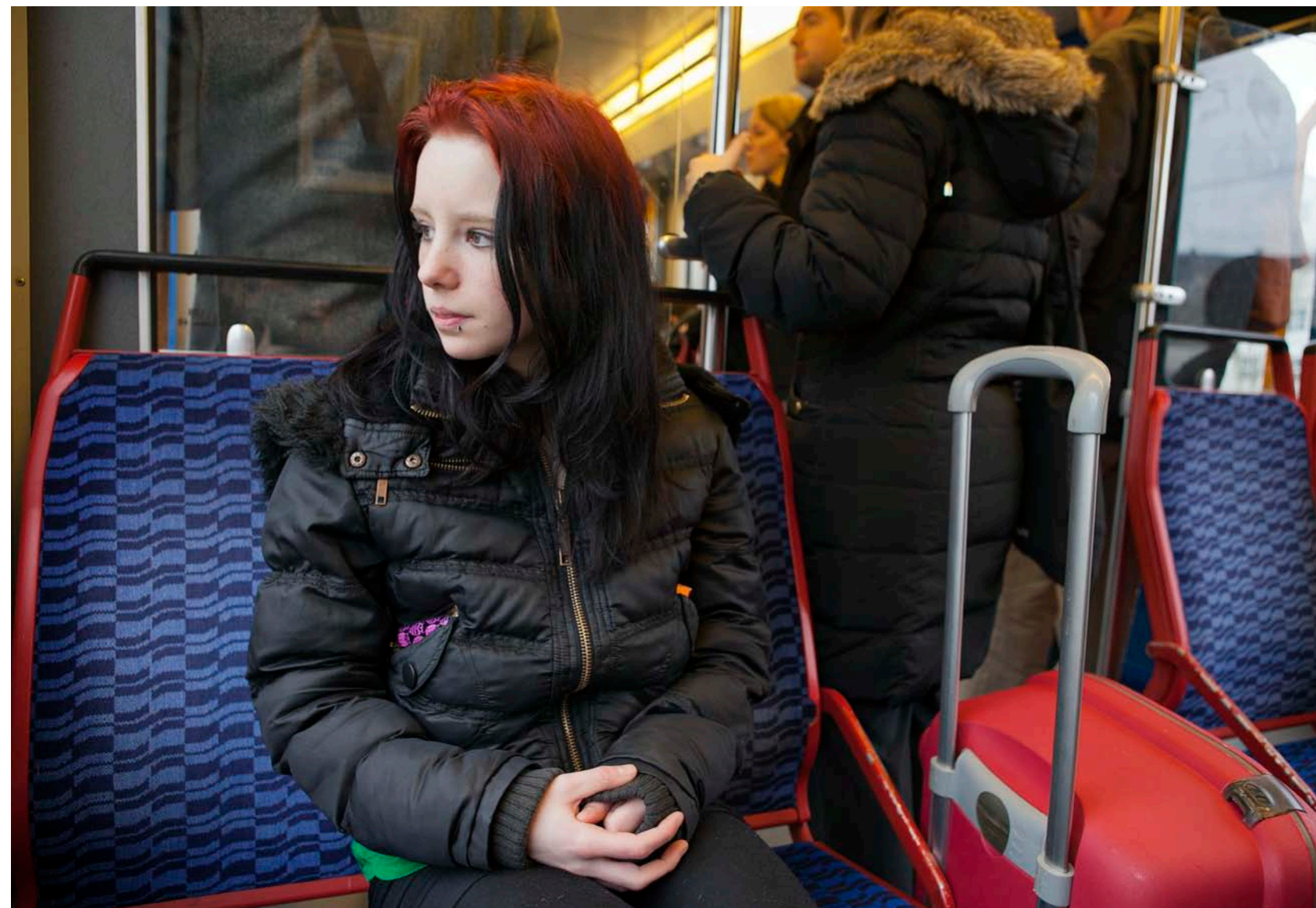
geschrokken van Naomi's uiterlijk. Nu zien ze elkaar weer regelmatig. Naomi heeft haar verteld over de opnames, en het zwerven.

Andere vriendinnen van vroeger ziet Naomi niet meer. De meesten begrepen haar problemen niet. Toen ze ook nog dakloos raakte, was dat de druppel. Als mensen je niet begrijpen, gaan ze je ontlopen.

Als Kelly naar huis gaat, wil Naomi nog verder met haar verhaal. Ze moet nog vertellen over die laatste periode, de koude winter van 2012, die ze vanuit haar slaapkamerraam voorbij zag trekken. Toen haar gevoel van ongeluk almaar sterker werd en ze steeds slechter was gaan eten. Al snel zat ze op twee zakjes bouillon per dag. Negen calorieën per stuk. Woog ze na een tijdje nog maar 37 kilo. Moest ze in die rolstoel, omdat ze dertig procent van haar lichaamsgewicht was verloren. Duwde haar moeder haar wekelijks naar het ziekenhuis, voor controle. En toen ze nog meer gewicht verloor, moest ze worden opgenomen. De kinderarts met wie ze sprak, maakte een tekening voor haar. In het midden een rondje, een pijl naar links waar hij een grafsteen bij tekende en een pijl naar rechts die op herstel duidde. 'En dat is de weg die we inslaan,' zei de arts. 'Je bent zo jong, hebt zoveel om voor te leven.' Naomi weet nog hoe die opmerking haar gevoel van eenzaamheid vergrootte. Ook die arts begreep haar niet. Haar moeder zei dat ze moest proberen te leven, gelukkig moest zijn.

'O ja? Waarom en voor wie? Geef me iets waaraan ik me vast kan houden. Liefde bijvoorbeeld.' In de kliniek was een meisje, dat was jonger dan zij, woog nog minder. Al snel voelden ze zich verwant, stuurden ze foto's van zichzelf naar elkaar. Van hun uitgemergelde buik, hun iele ribbenkast. Het voelde alsof ze zusjes waren, zo intens was hun verwantschap in die weken. De arts zei dat Naomi mocht blijven tot ze een andere plek voor haar hadden, maar na een maand was ze niet langer in acuut gevaar en moest ze toch

## Een tijdje was ze heel gelukkig. Ze vertelde het tegen niemand



In de metro onderweg naar Streetcornerwork

naar huis. Ze wist wat haar thuis te wachten stond: een nieuwe waterval van woede en onbegrip. Daarom moest ze daar weg. Als ze wilde leven. Vóór de anderen thuiskwamen, had ze haar spullen gepakt en was ze gegaan. Ze verfdde haar rode haren zwart zodat de politie haar niet zou herkennen. Naomi's moeder had haar als vermist opgegeven. Elke keer als ze politie zag, bonkte haar hart in haar keel. 'Ik was helemaal paranoïde.'

## Nieuw leven

Naomi voelt zich sterker nu. De maaltijden in de opvang smaken haar niet, maar eten moet ze: haar hersenen zullen slecht werken bij een gebrek aan voedingsstoffen. Je kan niet vaag over straat gaan lopen. Naomi hoopt op een eigen huisje, maar volgens haar hulpverlener kan dat voor een moeilijk meisje als zij nog wel een jaar duren. Ze zal begeleid moeten worden, want je weet maar nooit. Op straat en in de opvang zijn er altijd mensen die je in de gaten houden. In je huisje kun je je onzichtbaar maken, dagen niets eten, dingen doen die misschien niet meer terug te draaien zijn. Naomi vertrouwt zichzelf nog niet helemaal. En therapie wil ze. Het zal intensief zijn. Een

paar jaar. Om al die dingen die er zijn gebeurd te verwerken, zodat ze straks normaal kan leven en een opleiding kan doen. Ze heeft een grote achterstand op haar leeftijdgenoten, maar ze is vastberaden, zegt ze. Eerst wil ze het vwo halen en dan psychologie studeren. En schrijven, gedichten voordragen. Of ik wat wil horen. Ze leest voor uit haar telefoon. Gedichten over intense pijn en groot verdriet van het kwetsbare kind.

Naomi moet weg: over een uur sluit de opvang. Maar ik zou nog over haar trauma moeten horen. In onze eerdere gesprekken heeft ze erover gezweven. Tegen de artsen zweeg ze ook, maar die zagen het aan haar gedrag. Haar moeder heeft ze het pas veel later verteld. Die was niets opgevallen. Zoiets merk je alleen als je werkelijk om iemand geeft. Haar moeder geloofde haar natuurlijk niet.

Noami stopt haar zin en begint opnieuw. Heel schuchter vertelt ze over die jongen die ze kende en waar iets mee was gebeurd in de tijd dat ze nog niet wist of ze op meisjes of jongens viel. Die jongen was veel verder gegaan dan ze wilde. Na een tijdje had ze gemerkt dat er iets was, had ze een test gehaald en die was positief. Eerst voelde ze zich vies, omdat ze niet had

gewild, maar na een paar weken voelde ze het in zich groeien. Begon ze te denken hoeveel ze van het kindje zou kunnen houden, ook al was ze pas veertien. Was ze gaan denken dat er eindelijk iemand zou zijn die van háár kon houden. Ze zou een goede moeder worden, omdat ze alles anders zou doen dan die van haar. Ze zouden ergens anders gaan wonen, in een klein huisje, zij en dat kindje. Een tijdje was ze heel gelukkig. Ze vertelde het tegen niemand. Maar toen was er iets verschrikkelijks gebeurd en was ze het kindje verloren. Het was heel klein, amper een mensje. Het was gewoon door het toilet gespoeld.

Naomi loopt naar de veerpont, richting Centraal. De komende week kan ze in het passantenhotel slapen. De eerste nacht moet ze weer wennen aan de vreemde geluiden, zei ze. Aan de kille deuren. Het geschreeuw op de gang van de vrouwenafdeling, van vrouwen die net zijn aangekomen, nog helemaal in de war zijn, die uit hun huis zijn gezet of door hun vent zijn mishandeld. Waar Naomi over een week zal slapen weet ze niet. ■